

Joanna Tomaszunas-Błaszczyk

TEŻEC W 1997 ROKU

W 1997 roku zarejestrowano w Polsce 37 zachorowań na tężec. Liczba zachorowań była o 20% niższa w stosunku do roku 1996 (kiedy zarejestrowano 46 zachorowań) i na poziomie 71% wartości mediany z lat 1991-1995 (52 zachorowania). Współczynnik zapadalności wynosił 0,1 na 100 000, czyli pozostał na poziomie notowanym w poprzednich latach.

Najwięcej zachorowań zarejestrowano w województwach krakowskim, bielskim, katowickim, tarnowskim, wałbrzyskim i wrocławskim (pojedyncze przypadki). Najwyższa zapadalność wystąpiła w województwach: przemyskim – 0,5/100 000 oraz tarnowskim i wałbrzyskim – 0,4/100 000 (tab. I).

Tabela I. Tężec w Polsce w latach 1991-1997.

Zachorowania i zapadalność na 100 000 mieszkańców według województw

Table I. Tetanus in Poland 1991-1997.

Number of cases and incidence per 100 000 population by voivodeships

Województwo	Mediana 1991-1995		1996		1997	
	Zachorowania	Zapadalność	Zachorowania	Zapadalność	Zachorowania	Zapadalność
1	2	3	4	5	6	7
POLSKA	52	0,1	46	0,1	37	0,1
1. St. Warszawskie	1	0,0	4	0,2	–	–
2. Białkopodlaskie	1	0,3	–	–	1	0,3
3. Białostockie	1	0,1	–	–	2	0,3
4. Bielskie	4	0,4	4	0,4	3	0,3
5. Bydgoskie	–	–	–	–	–	–
6. Chełmskie	–	–	1	0,4	–	–
7. Ciechanowskie	–	–	–	–	–	–
8. Częstochowskie	2	0,3	3	0,4	2	0,3
9. Elbląskie	–	–	–	–	–	–
10. Gdańskie	–	–	–	–	–	–
11. Gorzowskie	1	0,2	–	–	–	–
12. Jeleniogórskie	1	0,2	–	–	1	0,2
13. Kaliskie	2	0,3	1	0,1	–	–
14. Katowickie	5	0,1	3	0,1	3	0,1
15. Kieleckie	1	0,1	–	–	1	0,1
16. Konińskie	–	–	–	–	–	–

c.d. tab. I

1	2	3	4	5	6	7
17. Koszalińskie	—	—	—	—	1	0,2
18. M. krakowskie	6	0,5	8	0,6	4	0,3
19. Krośnieńskie	2	0,4	2	0,4	—	—
20. Legnickie	1	0,2	—	—	—	—
21. Leszczyńskie	—	—	—	—	—	—
22. Lubelskie	2	0,2	1	0,1	2	0,2
23. Łomżyńskie	—	—	—	—	—	—
24. M. łódzkie	—	—	—	—	1	0,1
25. Nowosądeckie	—	—	2	0,3	—	—
26. Olsztyńskie	—	—	1	0,1	—	—
27. Opolskie	3	0,3	—	—	1	0,1
28. Ostrołęckie	—	—	—	—	—	—
29. Piłskie	1	0,2	—	—	—	—
30. Piotrkowskie	2	0,3	—	—	—	—
31. Płockie	—	—	—	—	—	—
32. Poznańskie	—	—	1	0,1	—	—
33. Przemyskie	1	0,2	3	0,7	2	0,5
34. Radomskie	—	—	1	0,1	1	0,1
35. Rzeszowskie	1	0,1	—	—	—	—
36. Siedleckie	2	0,3	1	0,2	—	—
37. Sieradzkie	—	—	—	—	—	—
38. Skierniewickie	1	0,2	—	—	—	—
39. Słupskie	—	—	—	—	—	—
40. Suwalskie	—	—	—	—	—	—
41. Szczecińskie	—	—	—	—	1	0,1
42. Tarnobrzeskie	—	—	—	—	—	—
43. Tarnowskie	6	0,9	5	0,7	3	0,4
44. Toruńskie	—	—	—	—	—	—
45. Wałbrzyskie	2	0,3	3	0,4	3	0,4
46. Włocławskie	—	—	—	—	—	—
47. Wrocławskie	1	0,1	—	—	3	0,3
48. Zamojskie	—	—	—	—	1	0,2
49. Zielonogórskie	1	0,2	2	0,3	1	0,1

W 29 województwach nie wystąpiły zachorowania na tężec, w dwóch województwach (ostrołęckim i toruńskim) zachorowania na tężec nie występują już od 1985 roku.

Po raz pierwszy od wprowadzenia rejestracji zachorowań na tężec zapadalność na wsi zrównała się z zapadalnością w mieście i wynosiła 0,1/100 000 ludności.

W 1997 roku minęło 14 lat od kiedy wystąpił w Polsce ostatni przypadek tężca noworodków, oraz 31 lat od ostatniego zgonu z powodu tężca noworodków. Zachorowań wśród osób w wieku do lat 20 nie zarejestrowano. W grupie wieku 20–29 lat wystąpiły 2 zachorowania u osób zaszczepionych przeciwko tężcowi do poziomu dawek przypominających:

1. Mężczyzna lat 20, szczepiony przeciwko tężcowi zgodnie z kalendarzem szczepień ochronnych, ostatnią przypominającą dawkę anatoksyny tężcowej otrzymał

Tabela II. Tężec w Polsce w 1997 roku.

Zachorowania i zapadalność na 100 000 mieszkańców oraz zgony wg płci i wieku

Table II. Tetanus in Poland in 1997.

Number of cases, incidence per 100 000 and deaths by age and sex

Grupy wieku	Mężczyźni				Kobiety				Ogółem			
	liczba zach.	zapad.	liczba zgonów	śmiertelność w %	liczba zach.	zapad.	liczba zgonów	śmiertelność w %	liczba zach.	zapad.	liczba zgonów	śmiertelność w %
0-19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20-29	1	0,04	-	-	1	0,04	-	-	2	0,04	-	-
30-39	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
40-49	2	0,07	-	-	3	0,10	1	33,3	5	0,08	1	20,0
50-59	1	0,06	1	100,0	3	0,16	1	33,3	4	0,11	2	50,0
60-69	6	0,40	3	50,0	5	0,26	-	-	11	0,32	3	27,3
70-79	2	0,26	1	50,0	10	0,78	2	20,0	12	0,59	3	25,0
80 i >	1	0,44	-	-	2	0,37	1	50,0	3	0,39	1	33,3
Ogółem	13	0,07	5	38,5	24	0,12	5	20,8	37	0,10	10	27,0

w 1995 roku. Doznał rany ciętej łuku brwiowego, pierwsze objawy tężca wystąpiły po upływie 3 dni od urazu. Po zranieniu nie otrzymał żadnej formy profilaktyki. Przebieg choroby był średnio ciężki, przeżył.

2. Kobieta lat 28, szczepiona zgodnie z kalendarzem szczepień ochronnych, ostatnią dawkę przypominającą anatoksyny tężcowej otrzymała w 18 roku życia. Pierwsze objawy tężca wystąpiły 3 dni po zranieniu dłoni i zanieczyszczeniu jej ziemią doniczkową. Po zranieniu nie otrzymała żadnej formy profilaktyki. Objawy kliniczne choroby ograniczyły się do szczękocisku i uczucia ucisku w gardle, przeżyła.

Najwięcej zachorowań – 26 – wystąpiło u osób w wieku 60 lat i powyżej. Zapadalność w tej grupie wieku wynosiła 0,42/100 000 i była czterokrotnie wyższa niż zapadalność ogólna na tężec w kraju. Zachorowało 5 osób z grupy wieku 40–49 lat oraz 4 osoby z grupy wieku 50–59 lat.

Podobnie jak w latach poprzednich, przeważały zachorowania wśród kobiet (tab. II).

Z powodu tężca w 1997 roku zmarło w Polsce w 8 województwach 10 osób, w tym 5 kobiet i 5 mężczyzn. Po dwa zgony wystąpiły w woj. katowickim i krakowskim, pojedyncze zgony w woj. bielskim, częstochowskim, lubelskim, przemyskim, radomskim i tarnowskim. 70% zgonów ogółem dotyczyło osób w wieku 60 i więcej lat (tab. II).

Śmiertelność związana z tężcem wynosiła ogółem 27%.

Tabela III. Tężec w Polsce w 1997 roku. Zachorowania i zapadalność na 100 000 mieszkańców wśród mężczyzn i kobiet w mieście i na wsi oraz zgony wg województw

T a b l e III. Tetanus in Poland in 1997. Number of cases and incidence per 100 000 by sex in urban and rural population and deaths by voivodeships

Województwo	Mężczyźni		Kobiety		Miasto		Wieś		Zgony
	l. zach.	zapad.	l. zach.	zapad.	l. zach.	zapad.	l. zach.	zapad.	
Polska	13	0,1	24	0,1	17	0,1	20	0,1	10
Białkopodlaskie	–	–	1	0,6	1	0,9	–	–	–
Białostockie	1	0,3	1	0,3	2	0,4	–	–	–
Bielskie	2	0,4	1	0,2	1	0,2	2	0,4	1
Częstochowskie	1	0,3	1	0,3	–	–	2	0,5	1
Jeleniogórskie	–	–	1	0,4	–	–	1	0,6	–
Katowickie	1	0,1	2	0,1	2	0,1	1	0,2	2
Kieleckie	1	0,2	–	–	–	–	1	0,2	–
Koszalińskie	1	0,4	–	–	1	0,3	–	–	–
M. krakowskie	–	–	4	0,6	–	–	4	1,0	2
Lubelskie	1	0,2	1	0,2	1	0,2	1	0,2	1
M. łódzkie	–	–	1	0,2	1	0,1	–	–	–
Opolskie	1	0,2	–	–	1	0,2	–	–	–
Przemyskie	1	0,5	1	0,5	1	0,6	1	0,4	1
Radomskie	–	–	1	0,3	–	–	1	0,3	1
Szczecińskie	–	–	1	0,2	–	–	1	0,4	–
Tarnowskie	2	0,6	1	0,3	1	0,4	2	0,4	1
Wałbrzyskie	1	0,3	2	0,5	2	0,4	1	0,5	–
Wrocławskie	–	–	3	0,5	2	0,2	1	0,3	–
Zamojskie	–	–	1	0,4	–	–	1	0,3	–
Zielonogórskie	–	–	1	0,3	1	0,2	–	–	–

Ryc. 1. Zachorowania na tężec w 1997 roku wg województw

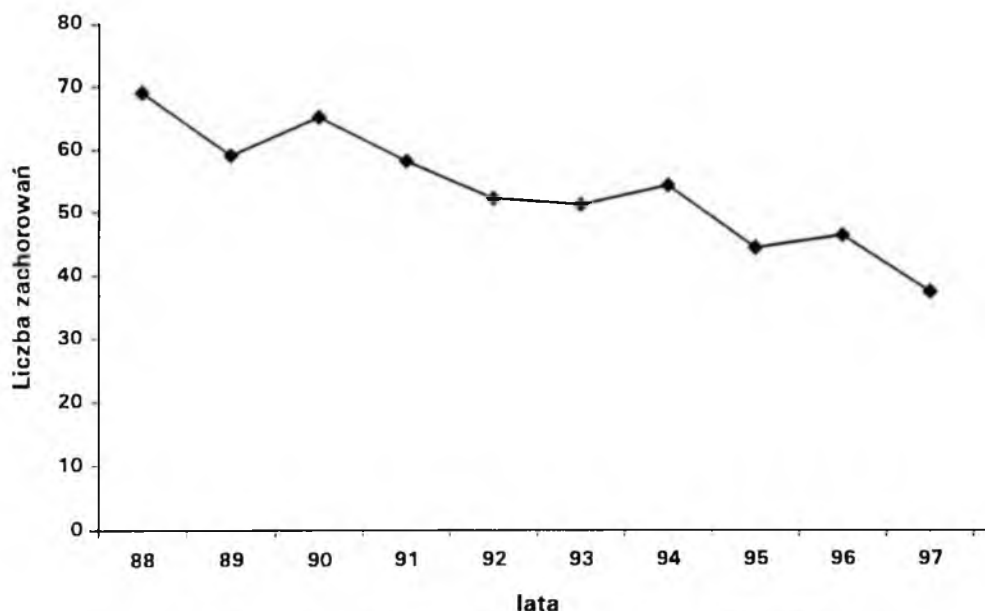
Fig. 1. Cases of tetanus in Poland in 1997, by voivodships

Zakażeń szpitalnych nie odnotowano. Najczęstszymi wrotami zakażenia były banalne skaleczenia i otarcia naskórka nie wymagające interwencji lekarskiej – 10 przypadków. W dalszej kolejności jako przyczyny zachorowania wymienić należy rany cięte u 8 chorych i rany klute u 7 chorych.

Zachorowania na tężec podlegają sezonowemu wzrostowi, zbiegającemu się zwykle z okresem nasilenia prac rolnych i ogrodniczych. W drugim i trzecim kwartale 1997 roku zarejestrowano 82% ogółu zachorowań. Najwięcej zachorowań wystąpiło w sierpniu – 8 przypadków.

Krótki okres wylegania (do 7 dni) odnotowano w 35% przypadków, od 8 do 14 dni w 35%, od 15 do 21 dni w 11%. W pozostałych 19% nie ustalono okresu wylegania.

Ocena postępowania zapobiegawczego wykazała, że 86,5% chorych w czasie 7 dni od zranienia nie otrzymało ani anatoksyny ani antytoksyny. Tylko anatoksynę otrzymało 10,8% osób, zaś 1 osoba (2,7% ogółu chorujących) otrzymała dawkę surowicy przeciwężcowej.

Ryc. 2. Liczba zachorowań na tężec w Polsce w latach 1988–1997

Fig. 2. Number of tetanus cases in Poland in years 1988–1997

W dniu 31 grudnia 1997 r. w Polsce uodpornionych było przeciwko tężcowi co najmniej pełnym cyklem szczepienia pierwotnego ogółem 97,8% dzieci w 2 roku życia (rocznik 1996). Stan zaszczepienia dzieci nie jest jednolity we wszystkich województwach. W województwie krakowskim, gdzie od wielu lat poziom wykonania szczepień jest wyraźnie niższy niż w pozostałych województwach kraju, wynosił 89,4%, w województwie nowosądeckim wynosił 93,2%, we wszystkich pozostałych województwach przekraczał 95%, w tym w 35 województwach przekraczał 98%.

Od lat utrzymuje się tendencja spadku liczby zachorowań na tężec w Polsce, co jest efektem prowadzonych od kilku dziesięcioleci masowych szczepień profilaktycznych (ryc. 2). Chorują głównie osoby starsze, które nie były objęte tymi szczepieniami lub otrzymały ostatnią dawkę anatoksyny tężcowej wiele lat temu. Jak wynika z przedstawionych danych, konsekwentnie prowadzone w młodszych grupach wieku szczepienie jest skuteczne.

J. Tomaszunas-Błaszczyk

TETANUS IN 1997

SUMMARY

In 1997, 37 cases of tetanus were registered in Poland. The incidence rate of tetanus was 0.1/100 000 population. No neonatal tetanus cases were recorded. The last neonatal tetanus case had been reported in this country 14 years ago and the last death from neonatal tetanus over 30 years

ago. Two tetanus cases occurred in persons aged 20 and 28, who underwent a full course of tetanus vaccination and received their last booster dose of tetanus vaccine not more than 10 years ago. 70% of cases occurred in persons aged 60 and over. Case-fatality rate associated with tetanus was 27%.

By the end of 1997, 97.8% of children born in 1996 have been immunized with at least three doses of DTP vaccine. High vaccine coverage rates in Poland maintained since many years are an effective means of eliminating tetanus in the population. Since many years a decreasing number of tetanus cases are registered.

Adres autora:

Dr Joanna Tomaszunas-Błaszczuk
Zakład Epidemiologii Państwowego Zakładu Higieny
ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa